

tegen, dat
zaamheid
wordt afge-
huld aan
de meer-
teel; maar
as gestelde
s. ex. van
en lijn ge-
heusch te
advindens-
g van het
id van den
s. zijn meer-
geelst.
Vooreerst,
is, waarin
erwilt een
nacht niet
dat in het
e tot jaren
en daarom
mheid aan
s heeft in
Bij jongens
de beloven
veel hun
rd, op te
lheid nog
gedachte
eenbelofte
elen, ook
hoorzamen.
overdriften.
advindens-
advindens-
sta met
e niet, dat
knochtheid
g) onvoor-
houdt; de
niet naar
hoogerden.
Leden der
en, dat zij,
niet verkort
tot moeten
gen. "Wan-
ze onvoor-
s aan ver-
schriften,
d, en aan
ime wordt
nder geen
reken, dan
sterie geen
uurlijk zal
d zijn, dat
ht zouden
evenen, die
uden zijn;
at over de
zeer groot
padvinder
te voeren.
dat er op
en worden,
it denken,
e voldoende,
or ons wel
aan een
reerleijng
kennen.
gewezen,
s ook niet
oschriften
even, alsof
advinders
de fening van
en. De op
at men
ven eere-
meerde-
toet wezen
e voor de
gedrongen
en, omdat
Hierdoor
deze ver-
toegekend,
— onjuist
leest: het
derijf mocht
dit toet
wel niet
het hier
t mag toch
advinders"
die er een
eld op na
schen, De
ichten ligt
a een ver-
il wil men
wet. Niet
vorden en
n op zich
te jongens
in zij zich

als wettig predikant deze gemeente erkend en de moeilijkheden zijn daarmede uit den weg geruimd.
Gelijk vanzelf spreekt, is dit een oorzaak van blijdschap voor ons en is er thans geen de minste reden meer om nog op deze kwestie terug te komen. Ook het debat met de *Baasin* over dit onderwerp kunnen we daarom veilig laten rusten; wat we te liever doen, omdat de redacteur zijn kracht bijklaar meer zoekt in persoonlijke kwalificaties, dan in principiële argumenten en we hem op dat voetspoor liever niet willen volgen.

De Raad der Gereformeerde Kerk van Zaandam heeft gemeend een poging te moeten wagen, om het vraagstuk van de eenheid van opleiding tot oplossing te brengen, en daartoe het volgende voorstel aangenomen:

De Raad der Gereformeerde Kerk te Zaandam stelt voor aan de vergadering van de Gereformeerde Kerken der Classis Haarlem het volgende voorstel te brengen ter Particuliere Synode: „De Gereformeerde Kerken van Noord-Holland in Particuliere Synode vergaderd te...“

overtuigd, dat het ten eerste in het belang der Gereformeerde Kerken sal zijn om eenheid te brengen in de opleiding tot den dienst des Woords, —

en van oordeel, dat die eenheid kan verkregen worden door de beide thans bestaande inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid te doen samenwerken — stelt aan de Generale Synode voor te deze zaak zoo mogelijk een regeling te treffen, waarbij

1. Beide inrichtingen met behoud van beider zelfstandigheid gevestigd worden op eenzelfde plaats.

2. Het gezelschap en toezicht der Kerken bij beide inrichtingen blijft gelijk thans is.

3. Beide inrichtingen samenwerken in deser voege:

dat de Theol. Faculteit door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie hare studenten die algemeene vorming geeft, die noodig is voor elk Gereformerd Theoloog; dat de Theologische School door haar wetenschappelijk onderwijs in de Theologie hare studenten die bijzondere vorming geeft, die noodig is voor den dienaar des Woords in de Gereformeerde Kerken; en dat bij de vaststelling van de series lectionum en van de vereischten der examina bij elk der beide inrichtingen hierna te rekenen wordt gehouden.

4. De studiegang aldus wordt ingericht: dat na de toelating tot de theologische lessen de studie in normale gevallen omstreeks vier jaren duurt;

dat door de studenten der Theol. Faculteit, na omstreeks tweejarige studie, het semi-candidaats-examen en na omstreeks driejarige studie het candidaats-examen kan worden afgelegd;

dat de studenten der Theol. School, tot wier lessen niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het semi-candidaats-examen in de Theol. Faculteit heeft afgelegd, minstens twee jaren de college's der Theol. School zullen volgen;

dat het laatste examen aan de Theol. School, waartoe niemand wordt toegelaten, dan die met goed gevolg het candidaats-examen in de Theol. Faculteit heeft afgelegd, den graad verleent van proponent tot den dienst des Woords;

en dat de studenten der Theol. Faculteit, die ook zijn ingeschreven als student aan de Theol. School, zijn vrijgesteld van het betalen van collegegelden aan de Vrije Universiteit.

5. Aan de Prof. der Theol. School het geven van één of meer lessen in de Theol. Faculteit kan worden opgedragen, en omgekeerd aan de Professoren der Theol. Faculteit het geven van één of meer lessen aan de Theol. School.

6. Aan de Theol. Faculteit de gelegenheid openblijft om het doctoraat in de Theologie te behalen en aan de Theol. School zoo spoedig als dit behoorlijk kan geschieden, een leerstoel voor Zending en Evangelisatie wordt gevestigd.

7. De kerkelijke examina gewijzigd worden in deser voege:

dat aan den graad van Proponent tot den dienst des Woords het recht der beroepsbaarheid tot den dienst des Woords in de Gereformeerde Kerken is verboden, roodt het gewone praeparatoir-examen vervalt,

en dat bij het proponent-examen steeds ten minste drie caratoren der Kerken tegenwoordig zijn, die daarbij het recht van veto hebben.

We waardeeren den moed van den Kerkeraad van Zaandam, die dit vraagstuk weder aan de orde wil stellen, na de vele teleurstellingen op dit gebied reeds ondervonden.

Want er behoort *moed* toe om dit te doen.

Moge het blijken, dat onze Kerken in rust en kalmte dit voorstel kunnen overwegen, zonder dat daardoor nieuw stofgewoel wordt opgejaagd.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijken Scholen.

In zeer hartelijken dank ontvingen van den heer W. R. te Schaarsbergen f. 2.50; van den heer G. F. H. te Rijswijk f. 1; van den heer H. Th. te Amersfoort f. 0.75; een wissel: letters I. B. te L. f. 2.50; uit Vlaardingen achtergebleven feestgave van W. v. d. Windt Wz. f. 10.

Nogmaals hartelijk dank en vergeet toch onze scholen niet.

Da. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

1. Dr. J. Wolter. *Wat is het doel van het Christelijk Nationaal Schoolonderwijs?* Tweede herziene druk. J. B. Wolters U. M. — 1911 — Groningen.

Eerst iets over het ontstaan van dit boekje. Op de algemeene vergadering der Vereeniging voor Christelijk-Nationaal Schoolonderwijs in 1885 te Amsterdam gehouden, werd een commissie benoemd met opdracht: „eene zakelijke, duidelijke en praktische omschrijving van het doel van het Christelijk-Nationaal Volksonderwijs uit te geven“.

Het doel van het Christelijk-Nationaal Volksonderwijs, in onderscheiding van dat der neutrale school.

Deze commissie droeg aan haar medelid, Prof. J. Wolter, het opstellen van een concept voor zulk een omschrijving op. Een concept dat in de commissie werd besproken en goedgekeurd en op haar verzoek door den hoogleeraar werd uitgewerkt. Het dus uitgewerkte concept, waarmee de commissie alsvolde aan wat haar was opgedragen, verscheen in 1887 onder den titel: *Wat is het doel van het Christelijk-Nationaal Schoolonderwijs*.

Dit opstel van Dr. Wolter dat metterdaad te wat verlangd werd: eene zakelijke, duidelijke en praktische omschrijving van het doel van het Christelijk-Nationaal Volksonderwijs, — iets wat, naar de schrijver terecht opmerkt, nog iets anders is dan het doel der Vereeniging voor C. N. Schoolonderwijs, die in het bevorderen van Chr. Nat. Schoolonderwijs haar doel heeft, — dit opstel werd niet alleen hoog geprezen, maar ook veel gelezen, en het laatste zoo, dat het niettegenstaande zijn groote oplage al spoedig was uitverkocht.

Aan het verzoek om het op nieuw uit te geven heeft de auteur voldaan, en zoo is nu onlangs bij de Firma Wolters in Groningen een tweede, herziene druk verschenen.

Hoewel het boekje genoegzaam bekend is bij ons ouderen en de auteur „met het aanbrenge van wijzigingen spaarszaam is geweest“, wil ik, vooral ten behoeve van een jongere generatie, van zijn inhoud iets mededeelen.

In den weg der logische begripsonderscheiding en volgend de lijn der historie, brengt de auteur zijn lezer de kennis bij van het doel van het Christelijk-Nationaal Volksonderwijs.

Hij tekent u dat alles voor op p. 10, waar hij zegt: „Wij zullen dan eerst over SCHOOLONDERWIJS, vervolgens over de VOLKSSCHOOL, dan over de NATIONALE en eindelijk over de CHRISTELIJK-NATIONALE SCHOOL spreken, maar zoo dat wij bij ieder dezer begrippen ook de verwante of tegengestelde, voor zoover noodig, ter sprake brengen. Eene samenvatting van de verkregen resultaten zal ons dan tot een korte beschrijving van het doel van het Christelijk-Nationaal Volksonderwijs en tot het maken van eenige GEVOLGTREKKINGEN kunnen leiden, vooral met betrekking tot de opleiding der onderwijzers“.

De vijf, door mij gespatieerde, woorden vormen tevens de titels van de vijf hoofdstukken waarin de schrijver zijn boekje heeft verdeeld.

In zijn slotwoord bij dezen tweeden druk wijst Dr. Wolter er op, dat de belangrijke verbeteringen, in de laatste jaren, zoowel onder het Ministerie MACRAY als onder het Ministerie KUYPER en het tegenwoordige Ministerie HEEMSKERK zijn tot stand gebracht. En ook, dat in het Rapport der Staatscommissie voor de Reorganisatie van het onderwijs, in April 1910 aan H. M. de Koningin aangeboden, voorstellen zijn gedaan, betreffende de opleiding van onderwijzers, in den geest van hetgeen betreffende deze zaak in dit werkje was geschreven. „Maar al zijn wij op onderwijsgebied in die jaren ook veel nader bij het einddoel gekomen, de strijd tegen het bestaande stelsel van openbaar onderwijs, een stelsel dat niet alleen is een dwang op ons uitgeoefend, maar een ramp voor ons land, moet onzerzijds voortzet, totdat volledige vrijheid en onverkort recht is verkregen.“

Om zich in dien strijd te wapenen, om zijn inzicht in de kwestie waar het om gaat, te verhelderen, kan dit boekje, dat in kort bestek zoo rijk is, en, door zijn streng logische dispositie, toch zoo doorsichtigen inhoud biedt, nimmerde diensten doen.

Wij mogen Dr. Wolter dankbaar zijn, dat waar hem de tijd ontbrak voor het schrijven van een nieuw werkje, hij zich toch de moeite van het bezorgen van een tweeden druk van het oude heeft willen getroosten.

Het antwoord op de vraag, die voor nu bijna vijf-en-twintig jaren, werd gesteld in de Vereeniging voor Chr. N. S.: *Wat is het doel van het Christelijk-Nationaal Schoolonderwijs?* mocht, zooals het door hem werd gegeven, niet in vergetelheid raken.

2. ALMANAK VAN HET STUDENTENCORPUS A. D. VRIJE UNIVERSITEIT.

Naar akademisch gebruik geeft ook het Studentencorpus a. d. Vrije-Universiteit te Amsterdam ieder jaar zijn ALMANAK uit, waarbij dan niet zoeteer de kalender, als wel wat er verder in staat hoofdzaak is. Gewoonlijk dragen zulke Studenten-Almanaken een eenigzins intiem karakter, zijn daarom niet bestemd voor het groote publiek en daarom ook niet geschikt voor bespreking in den buiten de studentenwereld staande periodiek.

Voor dezen Studenten-Almanak, mag echter een uitzondering gemaakt.

Deze toch is niet alleen, zoo naar vorm als inhoud, een practisch-exemplaar, maar tevens een jubileumsgave.

Zoo een als er maar eens om de vijf jaren verschijnt.

Het Studentencorpus NII, DESPERANDUM DRO DUCK aan onze Vrije Universiteit mocht toch, evenals in 1905, ook ten vorigen jare, in de Octobermaand, zijn Lustrum vieren, en evenals in 1906 gaf het ook nu zijn Feest-Almanak.

Door zijn, met groote akribie beoefend, kalenderwerk en opgaven van al wat een student aan onze Universiteit weten moet van de samenstelling der colleges van directoren, caratoren en professoren; commissarissen der Regeering en deputaten der Kerken; van de regeling der colleges en examina, en wat al niet meer — is deze Almanak als handboek voor den akademieburger belangrijk.

Maar wat hem thans ook voor het publiek, voor het gereformeerde publiek belangrijk maakt, is met name zijn verdere inhoud.

Ik denk hierbij wel allereerst aan het opstel van den geestelijken vader onzer Vrije Universiteit, van Dr. A. KUYPER, dat hij als bijzichthijf gaf bij het welgekend portret van onzen thans emeritus geworden Prof. RUTGERS. Ik denk ook aan de fraai gestileerde bijdrage: AMOS: TE BETHEL, van Prof. C. van GELDEREN.

Dan, dit alles, hoe belangrijk ook, is nog niet wat ik vooral op het oog heb, wanneer ik de kennismaking met dezen Studenten-Almanak aanbeveel, ook aan wie onder ons buiten den engeren kring der Universiteit staat. Wat ik vooral op het oog heb, is het LUSTRUM-VERSLAG en de FARRAGO of het MENINGEN.

Daaruit toch leert men, wat er leeft in het Corps en in dit boek zijn „uitdrukking en weergave“ vindt, zooals de redactie in haar Voorwoord schrijft.

Want van wat er in de corpeuswereld onzer studenten leeft, geeft daarmee metterdaad deze Almanak een trouw beeld. Een beeld van frische jeugd, die ook op het feestje haar zelfucht bewaart; voor de ontspanning in het gezellig verkeer, de inspanning van het studiewerk niet vergeet; en in haar oog ongeoorloofde natuurlijkheid een hart heeft voor het echte en een waag van de aansluitelijkheid. Deze Almanak gunt u daarmee een blik in het leven van de jonge mannen onzer Universiteit, die straks als de leiders van ons christenvolk zullen optreden. Van de jonge mannen, die dat weten en die, omdat zij niet dat volk zijn, niet alleen naar den bloede naar ook

naar den geest, ook willen wat zij weten; en zich bewust zijn dat zij aan onze Universiteit zijn gekomen om straks te kunnen zijn, wat te wezen voor ons christenvolk zij willen.

En wie dan met een kenners oog de Almanaak inkijkt en daardoor een kijk krijgt op dit nog bloeiende lenteleven met zijn blijden ernst en ernstige blijheid; met zijn ongedwongenheid, die niet tot ordinarheid; zijn goedhartigen humor, die niet tot bittere ironie wordt; zijn zin voor het schoone, die zich niet vergript aan het goede en heilige; zijn urbaniteit, die niet in geestelijkheid omslaat, — zal dit leven zien in zijn gebondenheid aan de gereformeerde traditie, en het zal hem blijde hoop brengen voor rijke, rijpende somervrucht.

Met hun jubileums Almanak hebben de studenten doen zien dat er leeft in het, hun Corps. En het mag gerien.

Dese Almanak is niet in den handel, maar tegen f. 25 verkrijgbaar bij den heer J. THUIS J.A., Lit. Hum. Sind. MARINXKADE 39 te AMSTERDAM.

3. W. A. KEERS, CONCORDANTIE OP DE BE RIJDE PSALMEN, Oosterbaard en le Coindre, Goes.

Dr. KEERS, emeritus predikant van 's HEER ARENDSKERKE, heeft met de samenstelling van dit register van alle eerste kenmerkende woorden in de regels der berijnde psalmen, een verdienstelijk werk verricht. Het opzoeken van bij een preek toepasselijke psalmen wordt er, zoo noodig, aanmerkelijk door verlicht. Wat de waarde van het boekje nog verhoogt is de tabel van de ZANGWIJZEN DER PSALMEN, met haar aanwijzingen omtrent zin of meer gemakkelijke te zingen psalmen.

Zeer aan te bevelen.

G.

Officiële Berichten.

Kort verslag der classe Woerden op Dinsdag 9 Febr. 1911 te Alphen a/d Rijn.

De vergadering wordt op gebruikelijke wijze geopend. Credentiebrieven nagezien en in orde bevonden. Dr. v. d. Voet voorzitter; Dr. v. Dijk assessor; Dr. Klinga scriba. Notulen worden voorgelezen en goedgekeurd.

Op een vraag deszeggende waarom 't schrijven der classe aan een broeder niet in de notulen is opgenomen, wordt geantwoord, dat dit schrijven in het archief komt.

Discussie wordt gevoerd of een vlak voor de vergadering ingekomen schrijven mag worden voorgelezen. Dit wordt bestreden op grond van art. 4 (en dies art. 30 K. O.) van 't huishoudelijk reglement door den assessor. De praeses, die 't gelezen heeft, zegt, dat er s. i. geen bezwaar tegen is.

De praeses verwelkomt Dr. Verrij, die dit beantwoordt.

Een bericht uit Rotterdam wordt met leedwezen vernomen.

Een schrijven van de classe 's Hage meldde, dat Dr. Netelenbos was gevraagd ter kerkvisitatie in de kerk van B. De classe heeft hiertegen geen bezwaar.

Op voorstel van Oudshoorn om een commissie van praedivies te benoemen in sake de wijziging der Diaconale Armenwet, worden aangewezen Dr. v. d. Heiden, en de diaconen Dompeling (v. Alphen) en Baart.

Het vlak vóór de vergadering ingekomen schrijven ontpopt zich bij voorlezen als een insinuatie tegen een der kerkeraden en een aanklacht tegen een der dienaren. 't Wordt voor kennisgeving aangenomen. De daarin beschuldigde dienaar protesteert nogmaals tegen dit doen voorlezen, ook op grond van 1 Tim. 5: 19.

In sake afreeding wordt herbevestiging van een opnieuw gekorens raadzaam geacht.

Zevenhoven vraagt en bekoemt haar consulent als bevestiging van Dr. Hoek op 5 Maart.

De kerken van Zwammerdam en Bodegraven worden aangewezen om eventuele beroepsaanneming naar Alphen te approberen.

Aan Woerden wordt in sake een doopkwestie geadviseerd vooralsnog niet te doopen.

Een incident wordt afgevoerd op den stroom van art. 30 K. O.

Dr. Broeder rapporteert in sake Zending, waaruit blijkt, dat de liefde tot de Zending in onze kerken overvloedig is; dat met 't bouwen van een school te Bendoeng is begonnen, dat classe 's Hage 38 p.C., Leiden 35 p.C., Woerden 18 p.C. en Gouda 9 p.C. bijdraagt.

't Verslag van den quacitor wordt in orde bevonden. Batig saldo p.m. f. 25.30.

Vacatureberichten. Nieuwkoop. Maart: Dr. v. d. Voet 2; April: Dr. Brouwer 1, Dr. v. Dijk 1; Mei: Dr. Wartenhoven 2. Noorden. Maart: Dr. Gunst 2; April: Dr. Fleurke 2; Mei: Dr. v. d. Heyden 1, Dr. Eldinga 1. Alphen. April: Dr. Elshove 2; Mei: Dr. Verrij 2. Zevenhoven. Maart: Dr. v. Dijk 1 (bevestiging).

De 6 conclusies in sake 't consulentchap komen in bespreking. Conclusie 1 en 2 worden aangenomen. Uit conclusie 3 valt weg „maar dan“. Conclusie 4 zal worden gelezen: dat de consulent de kerkelijke vergaderingen bij het behandelen van ernstige zaken op verzoek van den kerkeraad leidt, en in het werk der beroeping overeenkomstig art. 5 K. O. van advies dient. Conclusie 5 en 6 vervallen.

Aan O. Wetring wordt opgedragen de rekening na te zien in sake 't weeshuis te M. en de opleiding.

De Zendingkas is nagezien door de kerk van Woerden en in orde bevonden.

Roepende kerk is Aardervreem; praeses Dr. Brouwer. Die vergadering zal D.V. op Woensdag gehouden worden.

In de notulen zal worden nagegaan, hoeveel aan Zevenhoven behoort te worden uitgekeerd, als ze weer een predikant heeft.

De vergadering wordt op gebruikelijke wijze gesloten.

H. v. Dijk, assessor.

Zaammerdam, 22 Febr. 1911.

Kort verslag van de vergadering der classe Tiel, gehouden Woensdag 15 Februari 1911.

De praeses, Dr. Sybandy, opent de vergadering, laat zingen psalm 119: 3, leest Ps. 48 en gaat voort in gebed.

De credentiebrieven worden onderzocht, waaruit blijkt dat alle kerken vertegenwoordigd zijn. Het modusramen voor de vergadering is als volgt: Dr. Sybandy praeses, Dr. Davelaar scriba, Br. de Bruin assessor.

De praeses betuigt in een korte toespraak de deelneming van de classis aan den afgevaardigden tot Rossum, in het verlies dat deze kleine kerk getroffen heeft, doordat de Heere weer een der broeders haar door den dood ontnomen heeft.

De afgevaardigde betuigt zijn dank voor die deelname.

De praeses houdt de rondvraag naar art. 41 D. K. O., waaruit blijkt, dat enkele verblijdende dingen te melden zijn.

De ingekomen stukken worden gelezen, waar- van een van de classis Rotterdam, inhoudende afzetting van een dienaar des Woords. (Droev kennissegeving).

De middagspauze wordt gehouden, en de inning der verschillende collecten heeft plaats.

Behandeling van de voorstellen van de kerk van Culemburg; hierover wordt een en ander opgemerkt, en na eenige besprekingen tot de volgende vergadering verdaagd, om alsdan een uitvoeriger rapport uit te brengen.

De praeses stelt voor, de benoeming van verschillende deputaten (op de vorige vergadering benoemd, met het oog ter opname in het jaarboekje) te bekrachtigen, hetwelk zonder eenige verandering geschiedt.

De nieuwe regeling voor de kerkvisitatie in de classis Tiel is aanwezig, en word aan de afgevaardigden medegegeven.

De collecten voor de volgende vergadering zijn de Zending en de Vrije Universiteit; de vergadering wordt bepaald op 17 Mei a.s.

De praeses sluit deze vergadering en verzoekt den scriba te eindigen met dankgebed.

Namens de classe Tiel,

Dr. G. DAVELAAR, s. i. scriba.

Buitenland.

Deutschland. Strijd over den eed tegen het modernisme.

Het is onmogelijk alles weer te geven, wat in Deutschland geschreven wordt over den eed tegen het modernisme, dien de paus van alle Roomsche priesters eischt. Er zijn heel wat pennen daarover in beweging gebracht en het is ten onrechte, dat men den paus over de genomen maatregelen veroordeelt. Had hij dan het modernisme in zijn kerk moeten laten voortwoekeren? Het eenige wat met grond tegen de eed ingebracht wordt, is dat het eischen van een eed in de kerk des Heeren tegen het Woord Gods is. Immers heeft de Heere Jezus gezegd: „Zweert ganschelijk niet, uw woord zij ja, neen, neen; al wat meer is, is uit den boze.“ Maar wanneer nu de paus aan zijn priesters gevraagd had, om eenvoudig te betuigen, dat men het modernisme verwerpt, zoo daarmede geenoegen genomen worden? Nu zijn er zelfs Roomsche priesters, die spreken van „gewetensdwang“, die hun aangedaan wordt, „ja, een priester riep uit: „Wij willen in de kerk blijven, doch wij verlangen van de tyrannie van Rome bevrijd te worden.... Wezenlijke hulp kan ons alleen verleend worden door het ingrijpen van den Staat, die zijne dienaars toch van rechtswaage tegen een vreemd despotiek kerkbestuur, dat ver uit het buitenland ons regert, moest beschermen. Help ons, mijnheer de minister! Of zou het Deutsche rijk zoo zwak zijn, dat het zich niet eens tegen het Vaticaan stellen kan? Onze priesters zijn Deutsche burgers en geen slaven van den paus! Waar is de man in Deutschland, die dopen paus toeroept: „Tot hierop en niet verder! Deutschland is geen kerkelijke staat.“ Dit artikel is ondertekend: „Een Roomsche priester, die gaarne een Duitsch priester zou willen zijn.“

Nog scherper afkeurend is een geschrift van den kapelaan Wieland van Laurengen, die afgeset is, omdat hij weigerde den gevraagd eed af te leggen. Het blijkt echter uit zijn schrijven, dat hij niet meer op Roomsche standpunt staat.

Een andere toon wordt door den schrijver van den „Wochenau“, der *Allgem. Ev. Luth. Kr.-Zg.* aangeklagen. Deze betoogt daarin volkomen juist, dat het 't goed recht van elke kerk is, zich te versetten tegen het verwoesten van hare fundamenteen, en niet toe te laten, dat moderne twijfelacht op hare kathedra wordt voorgedragen. Een geheel „voraussetzungslos“ onderzoeken zonder de geloofsaanname des geloofs, wil ook de geloofvolle Lutheraan niet, en hij verstaat het, dat Rome zich de modernisten van het lijf houden wil. Al mocht de eed daarvoor het rechte middel niet zijn, de Staat heeft daarmede niets te maken, als de „publieke rechten“ daardoor niet lijden. De „veelalhoogheid“ van den Staat behoort daartoe. Ders mag door de Roomsche curie niet aangetaat worden. „Wanneer, gelijk aan onze hogescholen in het Westen dikwijls het geval is, een Katholiek theoloog de bevoegdheid heeft, niet alleen theologie te doceren, maar ook de Deutsche taal en geschiedenis, dan kan de Staat het niet dulden, dat deze leeraar der jeugd afziet van alle onderzoek en blindelings de kerk volgt, die bijv. alle werken van Goethe op den index gezet heeft, en over den 30-jarigen oorlog hare eigene beschouwing heeft.“ Met andere woorden, Roomsche theologen, die den eed tegen het modernisme gedaan hebben, mogen niet langer hogeleeraar aan eene Staatsuniversiteit blijven.

Ook verklaarden vele Deutsche professoren, dat zij hunne ambtgenooten, die den eed tegen het modernisme gesworen hebben, niet langer als hunne ambtgenooten kunnen erkennen.

Maar de paus gaat zijn eigen weg. Hij schreef aan den kardinaal Fischer een brief, waarin hij te kennen gaf, dat hij, zonder vrees voor de wereldlijke macht in Deutschland, moest blijven vechten, dat de priesters der Roomsche kerk den eed tegen het modernisme zouden afleggen. Het is wel te denken, dat hieruit een conflict zal geboren worden. Verwondert het ons, dat de tegenwoordige paus er zwaar tegen op heeft gezeten, den sta als opperste herder der Roomsche kerk op te nemen?

Noord-Amerika. Gemeenschappelijke vergaderingen van Universalisten en Unitariërs en Joden.

In New-York hebben leden van drie godsdienstige geloofsgemeenschappen, n.l. van de Universalisten, der Unitariërs en der Joden, gemeenschappelijke vergaderingen gehouden. Universalisten zijn menschen die het er voor houden, dat de versoening voor alle menschen, hoofd voor hoofd, verworven is, en dat in den bijzonderen zin van het woord, God „Vader“ van alle menschen is; Unitariërs zijn personen, die stellen dat God niet als de Drieëenige bestaat, die dus loochenen dat de Vader, de Zoon en de Heilige Geest drie onderscheidene personen zijn, die de eenige waarachtige God zijn. Die vergaderingen waren druk bezocht. Wat men echter wellicht niet verwacht had, gebeurde, rechtinnige Joden, die nog vasthouden aan hun religie, kwamen tegen het houden van zulke samenkomsten in verzet, in de overtuiging dat het aan 't rechtinnige Jodendom groote schade zou toebrengen. En zij hebben gelijk. Moderne Joden die zich met Universalisten en Unitariërs verbreedden, zijn in den eigenlijken zin van het woord geen Joden meer. Men kan die Universalisten en Unitariërs evenmin Christenen noemen, als de z.g. reform-Joden den naam van Joden verdienen, indien men daar-

onder niet hun afkomst, maar hunne religie wil aanduiden. Uit het protest der orthodoxe Joden blijkt het, dat er onder hen nog mannen en vrouwen gevonden worden, die vasthouden aan den voorvaderlijken godsdienst. Er zijn evenwel uit het midden der Universalisten en Unitariërs geen stemmen opgegaan tegen een godsdienst boven geloofsverdedigheid; waaruit men met recht kan afleiden, dat er in die kringen geen verdedigers gevonden worden van hunne bijzondere geloofsverzuigen, welke, dit spreekt wel vanzelf, er wel geweest zijn toen het Universalisme en het genootschap der Unitariërs in het leven geroepen werd. Het blijkt dus, dat deze dieper zijn weggevoerd dan de Joden, waaronder er nog gevonden worden, die voor de leer der vaderen ijveren.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

TER INLEIDING.

Nu twee en een halve eeuw geleden, lag niet ver van de Deutsche stad Osnabrück in Munsterland een buitengoed, dat een naam droeg, die vertaald luiden zou: „Rust best“. In den omtrek werd het landgoed overal „het Slot“ genoemd, denklijk wijf er vroeger een kasteel op gestaan had. Dit was echter reeds lang verdwenen. „Rust best“ bestond nu slechts uit een groot heerenhuis met stallen, een boerderij en enkele woningen, alle omgeven door groote tuinen en landerijen en gebouwen.

Het „Slot“ werd bewoond door een heer, die Knobel heette, zijn vrouw en twee dochtertjes, menschen van hoogen stand, die tijdens den dertigjarigen oorlog met hun vaderland Saksen hierheen waren gekomen, waar zij ten slotte bleven. Wegens hun vriendelijkheid en mildheid waren zij in den omtrek en bij hun onderhoorigen zeer bemind.

Tot hen die op het buitengoed een huisje bewoonden, behoorde ook het gezin van Hans of Hein Starke. Wat eigenlijk zijn vak was, viel moeilijk in het kort te zeggen, wijl hij nu voor dit dan voor dat dienst deed. Viel er wat te timmeren, Starke deed het, maar een gebroken deursel herstellen of een ijeren band om een wiel leggen, kon hij ook. Moest een koepletje op- of bijgeschilderd worden, weer was Starke klaar. Kortom, allerlei karweitjes verrichtte hij, en was zoo de rechterhand van zijn meester. Groot en moeilijk werk liet hij natuurlijk over aan de mannen van het vak. Er viel op „Rust best“ toch altijd genoeg te doen. Zijn vrijen tijd bracht hij echter niet in ledigheid door, maar besteedde dien met het herstellen van uurwerken en klokken. En daarin had hij het zoo ver gebracht, dat het hem nooit aan werk ontbrak. Zoo verdiende hij nog een aardig geld bij de vier daalder 1) die hij met vrije woning en andere voordeelen van zijn heer genoot.

Het kleine gezin van Starke bestond slechts uit hem, zijn vrouw en hun eenig dochtertje Christina, dat op den tijd waarvan we hier spreken, een jaar of zeven oud was.

De kleine Christina was niet alleen wat het uiterlijk betreft een lief, aanvullig kind, maar daarbij zoo vriendelijk en vroolijk, dat niet alleen haar ouders, maar ook allen die haar kenden, veel van haar hielden. Dit nu is ook een zegen van God, doch niet goed is, als de menschen ons zeggen, dat ze ons zoo lief vinden, want allicht wordt dan een kind, en ook wel een groot mensch daarop hoovaardig. Ongelukkig bedachten dat niet allen, die met Christina omgingen. En 't sou later blijken, wat gevolgen dit had.

Zoewel mijnheer Knobel als zijn vrouw waren bijzonder op de kleine gesteld. Zij mocht dikwijls bij hen komen, en bracht menig prettig middagje in het mooie heerenhuis door. De twee dochtertjes van mijnheer Knobel hadden Christina gaarne als speelmakertje, en toonden zich volstrekt niet te groot om met het kind van hun vaders knecht om te gaan.

Trouwens die vader was een man, die ook zelf voor zijn onderhoorigen deed wat hij kon. Een school was er in de nabijheid niet, en Osnabrück lag veel te ver, dan dat de kinderen uit de gezinnen op „Rust best“ geregeld naar stad konden gaan om daar onderwezen te worden. Doch de heer Knobel wist raad. Hij zocht een geschikten onderwijzer, die drie dagen in de week als schrijver zijn rector meester zou helpen, en de andere dagen de kinderen zou leeren, waarbij een oude oranje als school diende. Dit was nu zeker wel het beste wat men verlangen kon. Want vele kinderen in Deutschland en elders genoten toen nog vrij wat minder onderwijs dan op het landgoed werd gegeven, ja soms geheel geen.

De twee kinderen van den heer Knobel gingen geheel niet ter school, maar hadden te huis een onderwijzer die bij hen inwoonde, gelijk toen bij aanzienlijke lieden meer voorkwam. Deze onderwijzer was echter, naar het scheen, nog niet voldoende voor hun geheele opleiding. Althans verscheiden uren in de week werden de meisjes nog onderwezen door een andere juffer, die hun les gaf in Fransch, muziek en wat men thans fraaie handwerken zou noemen.

Deze laatste lessen nu mocht Christina ook bijwonen, toen zij een jaar of tien oud was. Dit werd beschouwd als een bijzondere gunst, die mevrouw Knobel haar bewees. Evenwel dient opgemerkt dat de beide dochters des huizes, wel, als gezegd, zeer vriendelijk en goedhartig waren, maar in het leeren juist niet uitmunten. Bij Christina nu was dit niet andersom, en zoo kon het dan goed zijn, dat de twee zusters aan haar een voorbeeld namen.

HOOGENDOORN.

INGEZONDEN STUKKEN.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie)

Aan de redactie van *De Heraut*.

In Uw blad van 12 dezer wordt melding gemaakt van een bij de classe Gouda ingekomen voorstel, om bij de Overheid aan te dringen dat voortaan alle bezwaren tegen de kerkelijke huwelijksbevestiging zooveel mogelijk worden weggelaten, door het extract uit den Burgerlijken Stand kosteloos af te geven.

Volgens art. 136 v/h Burg. Wetboek zullen geen godsdienstige plechtigheden vermogen plaats te hebben, voordat de partijen aan den bedienaar van hunnen eredienst zullen hebben doen blijken, dat het huwelijk ten overstaan van den ambtenaar van den Burgerlijken Stand is voltrokken, terwijl art. 449 v/h Wetboek van Strafrecht den bedienaar van den godsdienst, die dat artikel overtreedt, bedreft met een geldboete van hoogstens f 300 en bij herhaling binnen 2 jaren met hechtenis van ten hoogste 2 maanden.

Behalve in gevallen van onvermogen, wordt ten behoeve der kerkelijke inzegening meestal een gezegd uitreksel uit de huwelijksakte afgegeven, waarvoor met het oog op art. 13, voorlaatste lid der Zegelwet en van art. 2 der wet van 23 April 1879 (*Sibb.* no. 72) minstens f 1.15 moet voldaan worden.

Ten einde deze meerdere kosten voor hen die hun huwelijk kerkelijk wenschen bevestigd te zien, te ontgaan, worden in sommige gemeenten ongezegelde extracten afgegeven, wat behoudens gevallen van onvermogen bestid in strijd met de wet is en waardoor d. betrokken ambtenaar zich aan vervolging blootstelt. Ook nemen sommige predikanten genoegen met het vertoonen van een z.g. trouwboekje, doch dergelijk ongeteekend boekje zoumin als een ongeteekend extract kan doorgaan voor het bewijs als in de wet bedoeld, zoodat de geestelijke daardoor gevaar loopt kennis met den rechter te maken.

Om nu te voldoen aan de wet, zonder het huwelijkskapsa financieel zwaarder te treffen dan anderszins die de kerk voorbijgaan, en om zoowel den Ambtenaar van den Burgerlijken Stand als predikanten en pastoor te vrijwaren voor vervolging, wordt door mij na de huwelijksvoltrekking een kosteloos schrijven medegegeven van den volgende inhoud:

L.S.

Ik heb de eer U WelEerw. mede te deelen, dat heden alhier is voltrokken het huwelijk tusschen . . . en . . .

Loosduinen, datum.

De Ambtenaar van den Burgerlijken Stand, (onderteekening).

In de Kerk af te geven.

Ik meende goed te doen door dit onder aandacht van Heeren Predikanten te brengen, die, zoolang de wet niet gewijzigd is, een verzoek aan den Ambtenaar van den Burg. Stand hunner gemeente zouden kunnen richten om ook dergelijke verklaringen af te geven, waardoor althans partijen gebaat zijn.

Aan U geachte redactie mijn beleefden dank voor de plaatsing.

Uw dw. dien.

L. DE WINTER.

21 Febr. 1911.

Gereformeerde gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Alphen a/d. Rijn, D. Hogenbirk, te Nederstort-den-Berg. — Wiltmarum, A. C. Heij, te Brandwijk-Molenaarsgraaf. — Tholen, T. Bouma, te Doorn. — Stavoren en Hindeloopen, K. Oussoren, te Opperdoorn.

AANGENOMEN: Schoonoord (Dr.) (als leerend onderling), H. Waterink jzn., te Hardenberg. — Geldermalsen, F. H. Boersma, te Wirdum. — Wierum c.a. (ze maal), J. Voerman, te Westerlee. — BEDANKT: Ambt Vollenhove (B), J. Voerman, te Westerlee.

Monnikendam. Zondagavond 11 nam Ds. T. Ferwerda afscheid van de Kerk alhier, die hij bijna ses jaren had gediend, sprekende over Hebr. 13: 8. Na het einde der rede sprak onderling Zeelte een hartelijk woord van waarvel, en ten slotte werd den afscheidenden leeraar toegezongen Ps. 134: 3.

Het adres van den scriba van den kerkeraad is nu: K. Seider, Kerkstraat.

Hattum. Ds. J. Sybesma, beroepen naar Bunschoten (A), nam Zondag, na een ruim 7-jarigen arbeid, afscheid van onze gemeente, met een predikatie over Hebr. 13: 20 en 21. Aan het einde werd Ds. Sybesma op zeer waardeerende wijze toesproken door een der ouderlingen, namens den kerkeraad, door Ds. H. Schoemaker van Wierp, namens de classis en Ds. Van Maas van Wapenveld, als vriend. De gemeente zong den afscheidenden leeraar Ps. 134: 4 en Ps. 134: 3 toe.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Retrachement, S. H. de Groot, te Oirschot. — Langerak bez. de Lek, J. J. Kloots, oand, te Leiden. — Vlaardingen, F. G. Hoopers, te Workum. — Urmond, C. C. J. W. Werts van Coehoorn, te Blad. — Oude en Nijbeerkoop, Dr. P. Proost, te Oude. — Nijboorne. — Helmond (toer), Dr. G. A. v. d. Bergh van Eysinga, te Osa. — Vinkeveen, C. B. Holland, te Den Ham. — Midwilde en Leek, B. J. Kanis, te Oude-Niedorp (N.H.).

AANGENOMEN: Hall (Geld.), J. K. F. Mantz, cand. te Utrecht. — Westwoud c.a., C. H. Hagen, te Nede. — Ursem (N.H.), J. D. Dardenne Ankringa, te Lutkewierum (Fr.). — Beelgium (toez.), J. Sevenster, te Nieuweschans.

BEDANKT: Dirksland, W. Bisselaar, te Zetten. — Retrachement, S. H. de Groot, te Oirschot.

Advertentien.

Eben-Haaser.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen den 18en Maart, onze geliefde ouders, KLAAS HOOGENDOORN EN WILLEMINTJE KORVER, HUNNE Vijf-en-twintig jarige Echtvereeniging TE HERDENKEN.

Hunne dankbare Kinderen, H. HOOGENDOORN, T. HOOGENDOORN, A. HOOGENDOORN, G. HOOGENDOORN.

Wesperspel.

Heden werd na kortstondige, doch hevige ongesteldheid, uit ons midden weggenomen ANDRIES HENDRIKS TIGELAAR, in den ouderdom van ruim 57 jaar. Vele jaren mocht hij de Gemeente als Diaken dienen. Heden riep de Koning der Kerk hem tot Zich. Vertrouwende dat hij de ruste is ingegaan, wenschen wij Gode te zwijgen.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk, B. ROORDA, Praeses, D. WESTERA, Scriba.

Coevorden, 26 Febr. 1911.

Voor de bewijzen van deelneming, betoond bij het overlijden van onzen geachten Neef en Vriend, den Heer G. ANDEWEG Ds., betuigen wij onzen hartelijken dank.

De Esculap-Tentementair G. ANDEWEG Jn. J. BOUWMAN.

Numansdorp, 28 Febr. 1911.

L. G. WEISZ & Co., Commissionairs in Effecten, WESTERMARKT No. 21 AMSTERDAM.

Er biedt zich aan een nette **BURGERDOCHTER**, G. G., als **Huishoudster** bij een eenig heer of klein gezin. Brieven franco lett. C., Bureau van dit blad.

HERAUT.

Te koop voor meestbiedende: *De Heraut* No. 858—1037 (3 Juni 1894—10 Oct. 1897); No. 1142—1280 (12 Nov. 1899—13 Juni 1902) en No. 1371—1721 (10 April 1904—25 Dec. 1910).

Alles in losse nummers, zeer goed geconserveerd. Slechts enkele Nrs. ontbreken. Br. onder letters R. K. D. b/d Boekh. J. DU PON te Leiden.

Heden verscheen de vijfde druk van:

VERKLARING van het **KORT BEGRIP** der Christelijke Religie voor onze Catechisanten, door G. ELZENGA.

Prijs f 1.—. In stempelp. f 1.40.

Ommekeerbaar voor elken Catechisant en vooral voor hen, die zich voorbereiden om belijdenis des geloofs af te leggen.

KAMPEN J. H. BOS.

Oorlog Z.-Afrika.

Twee zware deelen, meer dan 800 bladz., rijk geillust. en door PENNING beschreven, thans in plaats van f 5.— voor f 1.35 franco thuis. Wie ze in keuringen stempelband wenscht sende f 2.25. Zend postw. aan H. VERHOOG, Halfweg.

Triumfen van het Kruis Schetsen der Zending onder de Heidenen van alle eeuwen en allerlei landen, door HENRY BEETS.

Gunstig aanbevolen door de Nederl. Geref. Bladen.

Is in Nederland verkrijgbaar bij **SCHALE-KAMP, v/d. GRAMPPEL & BAKKER, te Amsterdam.**

Geb. 282 bladz. met afbeeldingen. Prijs f 2.00.

P.S. Deze advertentie verschijnt slechts eenmaal. Bestel nu!

SANKEY'S OPWEKKINGS-LIEDEREN.

Thans kan ieder de overheerlijke liederen bemachtigen.

IRA D. SANKEY. Opwekkings-Lieder, pagetongen door M. S. BROMET, 290 en 300 druk, 3 seriën samen 300 liederen met muziek. Prijs f 2.25 voor slechts f 1.50. In Prachtband prijs f 3.15 voor f 1.90.

De 3 Seriën verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van Goedkoopse Boeken, Hang 98, Rotterdam. France na ontvangst Postwissel van f 1.50 of f 1.90, waarop melden: **Sankey.**

SIMOONS & Co. Commissionairs in Effecten **DAMRAK 11 :: AMSTERDAM.** Aan- en Verkoop van Effecten. Verzilveren van Coupons. Geven en nemen Geld op prolongatie.

IEDEREEN LEERT gemakkelijk, vlug en goedkoop de Piano of het Huisorgel bespelen, enkel en alleen door de groote, volledige methode van J. VAN ROSSUM.

DE VLUGGE PIANIST. Handleiding om zonder onderwijzer, alleen door zelfondericht, gemakkelijk en spoedig Piano of Orgel te leeren spelen. 40 herziene druk, compleet in 105 lessen:

1e cursus, les 1—50, v. f 2.25.
2e cursus, les 51—100, v. f 2.25.
3e cursus, les 101—150, v. f 2.25.
4e cursus, les 151—195, v. f 2.25.

Wie al de vier cursussen, zijnde het geheele Werk compleet, in één koop, betaalt slechts f 7.50. Vele honderden personen in den lande hebben reeds aan deze methode hunne bedrevenheid in het klavierspel te danken. Verzending franco na ontvangst van bestelling per postwissel: D. BOLLE, Bazaar van Goedkoopse Boeken, Hang 98, Rotterdam.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen: Voor de Vereeniging: Aan Contributien: door den heer P. de Jong jzn. te Krommenie f 14.50.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit): van de Gereformeerde Kerk te Rijswijk f 6.81; te Ennastil f 10.92; te de Leek f 7.75; te Grootev. f 5; te Siroobos f 7.64; te Zeeuwsche f 5.62; te Oldenhove f 5.16; te de Wip f 1.60; te Oudekerk f 7.53; te Marum f 9.30; te Munnikerijl f 10.49; te Zutphen f 15.90; te Oostburg f 8.44; te Brielle f 4.73; te Velp B f 7.08; te Gorinchem f 20.23 en f 24.04, samen f 44.27.

Aan Schenkingen: gevonden in de collecte Raamkerk te Amsterdam van X. f 10.

Voor de Medische faculteit: (Schenkingen): collecte bij een sprekebeurt te Hilversum door de heeren Ds. D. Tom en Ds. A. van Andel f 16.38.

H. W. v. MARLE jr. Penningmeester. Amsterdam, Keizersgracht 162.

R. C. VERWEIJCK, Vragenboekje op de Kieswet ten dienste der Kiesers: met volledige opgave van districten, tabellen, enz. — 1e DRUK — bevattende de wijzigingen in 1900 aangebracht, de staten, tabellen, enz. Prijs f 0.25, 25 Ex. f 5.—. Amsterdam. W. KIRCHNER.

Christel. Vereeniging van Nederlanders te Londen.

Bovengenoemde vereeniging veradert elken Dinsdagavond te 8 uur in 't gebouw van het Duitsche Christel. „Kellnerheim“, 48 Charlotte Street, Fitzroy Square W.

Verdere inlichtingen verstrekt gaarne de Secretaris J. BOER, 50 Burnfoot Avenue Munster Rd. Londen S. W.

De Holland Vulpen Co. - Zeist, zendt na ontvangst van postwissel ad f 4.— franco een degelijke — **- VEILIGHEIDS-VULPEN -** met zware 14 karaats gouden pen met iridium punten. Ze is van klein model (gesloten slechts 9 cm. lang) en kan in elke richting in den zak gedragen worden. — **Garantie 3 jaar.** De onderdeelen zijn afzonderlijk verkrijgbaar, zoodat dese pen gemakkelijk te herstellen is.

Uitnemend geschikt voor H. H. Predikanten, Onderwijzers, Officiëren, Studenten, Handelsreizigers, enz.

Ook de andere vroeger geannonceerde merken steeds verkrijgbaar.

Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika, gevestigd te Amsterdam, Keizersgracht 389, Bijkantoor te Londen, 2. Great Winchesterstreet E. C. Hoofdagentschap te PRETORIA.

Agentschappen te KAAPSTAD, BLOEMFONTEIN, JOHANNESBURG, POTCHEFSTROOM, WITBANK en PREMIER MINE.

CORRESPONDENTEN op alle Bankplaatsen in ZUID-AFRIKA alsmede op de voornaamste havenplaatsen van OOST- en WEST-AFRIKA.

Koopt, verkoopt en incasseert Wissels en ander papier. Bezorgt Telegrafische Uitbetalingen, verschaft Creditbrieven, geeft voorschot op verscheppte goederen, opent rekeningen-courant en neemt geld in deposito. Belast zich met Commissie- en Bankzaken in het algemeen.

Het Bijkantoor te Londen (Netherlands Bank of South-Africa, London Agency) belast zich met de uitvoering van Effectenorders aan de Londenische Beurs.

LEVENSVZERZEKERING de Nederlanden van 1846 **BRAND - VERZEKERING INBRAAK** DEN HAAG (vroeger Zutphen) Directie HENNY KAPITAAL f 4.000.000.00 RESERVEFONDS ruim f 1.429.000.00 WERKZAME AGENTEN GEVRAAGD.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Damrak 60. Bijkantoren: AMSTERDAM, Dam 13-15-17. HILVERSUM, Langestraat 65. HAARLEM, Kruisweg 69. ROTTERDAM, Zuidblaak 62, bij het Postkantoor. DORDRECHT, Wijnstraat, hoek Wijubrugsteeg.

Belasten zich met de uitvoering van EFFECTENORDERS. Nemen en geven GELDEN op PROLONGATIE. Sluiten BELEENINGEN. Ontvangen GELDEN à DEPOSITO tegen dagelijks vast te stellen rentekoers. Wisselen VREEMDE BANKNOTEN en MUNTSPECIEN.

DEUTSCHE OST-AFRIKA-LINIE. Maildiensten RONDOM AFRIKA. a. via Las Palmas, Tenerife, Swakopmund, Lüderitzbucht (Angra Pequena) b. via Lissabon, Marseille, Napels en Suez-Kanaal. Adres voor goederen en passage bij de Agenten: Voigt & Geber Transport-Maatschij. PRINS HENDRIKKADE 173, Amsterdam. Telegr.-Adres: VOIGTGEBER. Telefoon: 5682.

JOHs. ALBERTS, Tabak- en Sigarenmagazijn „BILDERDIJK“, Bilderdijkstraat 5 - Amsterdam. Ruime sortering van goede merken in elken prijs. ZONDAGS GESLOTEN.

INDIE. Ondergeteekende verzoekt vriendelijk doch dringend, wanneer iemand van Gereformeerden huize naar Indie vertrekt, opgave te mogen ontvangen, al is het per briefkaart, van naam en stoomschip. D. J. B. WIJERS, Kwitang (Weltevreden).

Spaarbank VOOR DE Stad AMSTERDAM. De bureaux zijn geopend: voor INBRENG en TERUGBETALING: Het Hoofdbureau, Singel No. 546 bij de Vijzelstraat: ELKEN WERKDAG van des morgens half 10 tot des avonds half 9 uur. De Bijbureaux: Haarlemmerplein No. 4 en Bilderdijkstraat No. 194. ELKEN WERKDAG des morgens van half 10 tot half 1 uur en des avonds van half 7 tot half 9 uur. Laurierstraat No. 132; Ferdinand Bolstraat No. 108; en 1ste Van Swindenstraat No. 19. ELKEN WERKDAG des avonds van half 7 tot half 9 uur. „Het Zeemanshuis“, Kadijkplein No. 8: DINSDAG en ZATERDAG des avonds van half 7 tot half 9 uur. RENTE kan men laten bij schrijven: gedurende de zittinguren aan alle Bureaux, (aan de Bijbureaux moet dit echter van te voren worden aangevraagd). Mr. H. J. J. POST, Directeur.

Lezers van Dag- en Weekbladen IN DE Spoorwegwagens werpt Uwe Couranten, na ze gelezen te hebben, in de bussen voor de Ziekenhuizen op de Perrons van de Spoorwegstations aanwezig; daarmede verricht gij een nuttig werk. Laat ze vooral niet in den wagen liggen. Boek- en Courantdrukkerij: van ROYER, KROON & BAKKER, Rotterdam.

Advertentien.

Eben-Haaser.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen den 18en Maart, onze geliefde ouders, KLAAS HOOGENDOORN EN WILLEMINTJE KORVER, HUNNE Vijf-en-twintig jarige Echtvereeniging TE HERDENKEN.

Hunne dankbare Kinderen, H. HOOGENDOORN, T. HOOGENDOORN, A. HOOGENDOORN, G. HOOGENDOORN.

Wesperspel.

Heden werd na kortstondige, doch hevige ongesteldheid, uit ons midden weggenomen ANDRIES HENDRIKS TIGELAAR, in den ouderdom van ruim 57 jaar. Vele jaren mocht hij de Gemeente als Diaken dienen. Heden riep de Koning der Kerk hem tot Zich. Vertrouwende dat hij de ruste is ingegaan, wenschen wij Gode te zwijgen.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk, B. ROORDA, Praeses, D. WESTERA, Scriba.

Coevorden, 26 Febr. 1911.

Voor de bewijzen van deelneming, betoond bij het overlijden van onzen geachten Neef en Vriend, den Heer G. ANDEWEG Ds., betuigen wij onzen hartelijken dank.

De Esculap-Tentementair G. ANDEWEG Jn. J. BOUWMAN.

Numansdorp, 28 Febr. 1911.

L. G. WEISZ & Co., Commissionairs in Effecten, WESTERMARKT No. 21 AMSTERDAM.

Er biedt zich aan een nette **BURGERDOCHTER**, G. G., als **Huishoudster** bij een eenig heer of klein gezin. Brieven franco lett. C., Bureau van dit blad.

HERAUT.

Te koop voor meestbiedende: *De Heraut* No. 858—1037 (3 Juni 1894—10 Oct. 1897); No. 1142—1280 (12 Nov. 1899—13 Juni 1902) en No. 1371—1721 (10 April 1904—25 Dec. 1910).

Alles in losse nummers, zeer goed geconserveerd. Slechts enkele Nrs. ontbreken. Br. onder letters R. K. D. b/d Boekh. J. DU PON te Leiden.

Heden verscheen de vijfde druk van:

VERKLARING van het **KORT BEGRIP** der Christelijke Religie voor onze Catechisanten, door G. ELZENGA.

Prijs f 1.—. In stempelp. f 1.40.

Ommekeerbaar voor elken Catechisant en vooral voor hen, die zich voorbereiden om belijdenis des geloofs af te leggen.

KAMPEN J. H. BOS.

Oorlog Z.-Afrika.

Twee zware deelen, meer dan 800 bladz., rijk geillust. en door PENNING beschreven, thans in plaats van f 5.— voor f 1.35 franco thuis. Wie ze in keuringen stempelband wenscht sende f 2.25. Zend postw. aan H. VERHOOG, Halfweg.

Triumfen van het Kruis Schetsen der Zending onder de Heidenen van alle eeuwen en allerlei landen, door HENRY BEETS.

Gunstig aanbevolen door de Nederl. Geref. Bladen.

Is in Nederland verkrijgbaar bij **SCHALE-KAMP, v/d. GRAMPPEL & BAKKER, te Amsterdam.**

Geb. 282 bladz. met afbeeldingen. Prijs f 2.00.

P.S. Deze advertentie verschijnt slechts eenmaal. Bestel nu!

SANKEY'S OPWEKKINGS-LIEDEREN.

Thans kan ieder de overheerlijke liederen bemachtigen.

IRA D. SANKEY. Opwekkings-Lieder, pagetongen door M. S. BROMET, 290 en 300 druk, 3 seriën samen 300 liederen met muziek. Prijs f 2.25 voor slechts f 1.50. In Prachtband prijs f 3.15 voor f 1.90.

De 3 Seriën verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van Goedkoopse Boeken, Hang 98, Rotterdam. France na ontvangst Postwissel van f 1.50 of f 1.90, waarop melden: **Sankey.**

SIMOONS & Co. Commissionairs in Effecten **DAMRAK 11 :: AMSTERDAM.** Aan- en Verkoop van Effecten. Verzilveren van Coupons. Geven en nemen Geld op prolongatie.

IEDEREEN LEERT gemakkelijk, vlug en goedkoop de Piano of het Huisorgel bespelen, enkel en alleen door de groote, volledige methode van J. VAN ROSSUM.

DE VLUGGE PIANIST. Handleiding om zonder onderwijzer, alleen door zelfondericht, gemakkelijk en spoedig Piano of Orgel te leeren spelen. 40 herziene druk, compleet in 105 lessen:

1e cursus, les 1—50, v. f 2.25.
2e cursus, les 51—100, v. f 2.25.
3e cursus, les 101—150, v. f 2.25.
4e cursus, les 151—195, v. f 2.25.

Wie al de vier cursussen, zijnde het geheele Werk compleet, in één koop, betaalt slechts f 7.50. Vele honderden personen in den lande hebben reeds aan deze methode hunne bedrevenheid in het klavierspel te danken. Verzending franco na ontvangst van bestelling per postwissel: D. BOLLE, Bazaar van Goedkoopse Boeken, Hang 98, Rotterdam.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen: Voor de Vereeniging: Aan Contributien: door den heer P. de Jong jzn. te Krommenie f 14.50.

Aan Collecten (voor de Theol. faculteit): van de Gereformeerde Kerk te Rijswijk f 6.81; te Ennastil f 10.92; te de Leek f 7.75; te Grootev. f 5; te Siroobos f 7.64; te Zeeuwsche f 5.62; te Oldenhove f 5.16; te de Wip f 1.60; te Oudekerk f 7.53; te Marum f 9.30; te Munnikerijl f 10.49; te Zutphen f 15.90; te Oostburg f 8.44; te Brielle f 4.73; te Velp B f 7.08; te Gorinchem f 20.23 en f 24.04, samen f 44.27.

Aan Schenkingen: gevonden in de collecte Raamkerk te Amsterdam van X. f 10.

Voor de Medische faculteit: (Schenkingen): collecte bij een sprekebeurt te Hilversum door de heeren Ds. D. Tom en Ds. A. van Andel f 16.38.

H. W. v. MARLE jr. Penningmeester. Amsterdam, Keizersgracht 162.

R. C. VERWEIJCK, Vragenboekje op de Kieswet ten dienste der Kiesers: met volledige opgave van districten, tabellen, enz. — 1e DRUK — bevattende de wijzigingen in 1900 aangebracht, de staten, tabellen, enz. Prijs f 0.25, 25 Ex. f 5.—. Amsterdam. W. KIRCHNER.

Christel. Vereeniging van Nederlanders te Londen.

Bovengenoemde vereeniging veradert elken Dinsdagavond te 8 uur in 't gebouw van het Duitsche Christel. „Kellnerheim“, 48 Charlotte Street, Fitzroy Square W.

Verdere inlichtingen verstrekt gaarne de Secretaris J. BOER, 50 Burnfoot Avenue Munster Rd. Londen S. W.

De Holland Vulpen Co. - Zeist, zendt na ontvangst van postwissel ad f 4.— franco een degelijke — **- VEILIGHEIDS-VULPEN -** met zware 14 karaats gouden pen met iridium punten. Ze is van klein model (gesloten slechts 9 cm. lang) en kan in elke richting in den zak gedragen worden. — **Garantie 3 jaar.** De onderdeelen zijn afzonderlijk verkrijgbaar, zoodat dese pen gemakkelijk te herstellen is.

Uitnemend geschikt voor H. H. Predikanten, Onderwijzers, Officiëren, Studenten, Handelsreizigers, enz.

Ook de andere vroeger geannonceerde merken steeds verkrijgbaar.

Nederlandsche Bank voor Zuid-Afrika, gevestigd te Amsterdam, Keizersgracht 389, Bijkantoor te Londen, 2. Great Winchesterstreet E. C. Hoofdagentschap te PRETORIA.

Agentschappen te KAAPSTAD, BLOEMFONTEIN, JOHANNESBURG, POTCHEFSTROOM, WITBANK en PREMIER MINE.

CORRESPONDENTEN op alle Bankplaatsen in ZUID-AFRIKA alsmede op de voornaamste havenplaatsen van OOST- en WEST-AFRIKA.

Koopt, verkoopt en incasseert Wissels en ander papier. Bezorgt Telegrafische Uitbetalingen, verschaft Creditbrieven, geeft voorschot op verscheppte goederen, opent rekeningen-courant en neemt geld in deposito. Belast zich met Commissie- en Bankzaken in het algemeen.

Het Bijkantoor te Londen (Netherlands Bank of South-Africa, London Agency) belast zich met de uitvoering van Effectenorders aan de Londenische Beurs.

LEVENSVZERZEKERING de Nederlanden van 1846 **BRAND - VERZEKERING INBRAAK** DEN HAAG (vroeger Zutphen) Directie HENNY KAPITAAL f 4.000.000.00 RESERVEFONDS ruim f 1.429.000.00 WERKZAME AGENTEN GEVRAAGD.

Wed. P. VAN EIJK & ZONEN Hoofdkantoor: AMSTERDAM, Damrak 60. Bijkantoren: AMSTERDAM, Dam 13-15-17. HILVERSUM, Langestraat 65. HAARLEM, Kruisweg 69. ROTTERDAM, Zuidblaak 62, bij het Postkantoor. DORDRECHT, Wijnstraat, hoek Wijubrugsteeg.

Belasten zich met de uitvoering van EFFECTENORDERS. Nemen en geven GELDEN op PROLONGATIE. Sluiten BELEENINGEN. Ontvangen GELDEN à DEPOSITO tegen dagelijks vast te stellen rentekoers. Wisselen VREEMDE BANKNOTEN en MUNTSPECIEN.

DEUTSCHE OST-AFRIKA-LINIE. Maildiensten RONDOM AFRIKA. a. via Las Palmas, Tenerife, Swakopmund, Lüderitzbucht (Angra Pequena) b. via Lissabon, Marseille, Napels en Suez-Kanaal. Adres voor goederen en passage bij de Agenten: Voigt & Geber Transport-Maatschij. PRINS HENDRIKKADE 173, Amsterdam. Telegr.-Adres: VOIGTGEBER. Telefoon: 5682.

JOHs. ALBERTS, Tabak- en Sigarenmagazijn „BILDERDIJK“, Bilderdijkstraat 5 - Amsterdam. Ruime sortering van goede merken in elken prijs. ZONDAGS GESLOTEN.

INDIE. Ondergeteekende verzoekt vriendelijk doch dringend, wanneer iemand van Gereformeerden huize naar Indie vertrekt, opgave te mogen ontvangen, al is het per briefkaart, van naam en stoomschip. D. J. B. WIJERS, Kwitang (Weltevreden).

Spaarbank VOOR DE Stad AMSTERDAM. De bureaux zijn geopend: voor INBRENG en TERUGBETALING: Het Hoofdbureau, Singel No. 546 bij de Vijzelstraat: ELKEN WERKDAG van des morgens half 10 tot des avonds half 9 uur. De Bijbureaux: Haarlemmerplein No. 4 en Bilderdijkstraat No. 194. ELKEN WERKDAG des morgens van half 10 tot half 1 uur en des avonds van half 7 tot half 9 uur. Laurierstraat No. 132; Ferdinand Bolstraat No. 108; en 1ste Van Swindenstraat No. 19. ELKEN WERKDAG des avonds van half 7 tot half 9 uur. „Het Zeemanshuis“, Kadijkplein No. 8: DINSDAG en ZATERDAG des avonds van half 7 tot half 9 uur. RENTE kan men laten bij schrijven: gedurende de zittinguren aan alle Bureaux, (aan de Bijbureaux moet dit echter van te voren worden aangevraagd). Mr. H. J. J. POST, Directeur.

Lezers van Dag- en Weekbladen IN DE Spoorwegwagens werpt Uwe Couranten, na ze gelezen te hebben, in de bussen voor de Ziekenhuizen op de Perrons van de Spoorwegstations aanwezig; daarmede verricht gij een nuttig werk. Laat ze vooral niet in den wagen liggen. Boek- en Courantdrukkerij: van ROYER, KROON & BAKKER, Rotterdam.

Advertentien.

Eben-Haaser.

Zoo de Heere wil en zij leven, hopen den 18en Maart, onze geliefde ouders, KLAAS HOOGENDOORN EN WILLEMINTJE KORVER, HUNNE Vijf-en-twintig jarige Echtvereeniging TE HERDENKEN.

Hunne dankbare Kinderen, H. HOOGENDOORN, T. HOOGENDOORN, A. HOOGENDOORN, G. HOOGENDOORN.

Wesperspel.

Heden werd na kortstondige, doch hevige ongesteldheid, uit ons midden weggenomen ANDRIES HENDRIKS TIGELAAR, in den ouderdom van ruim 57 jaar. Vele jaren mocht hij de Gemeente als Diaken dienen. Heden riep de Koning der Kerk hem tot Zich. Vertrouwende dat hij de ruste is ingegaan, wenschen wij Gode te zwijgen.

Namens den Kerkeraad der Geref. Kerk, B. ROORDA, Praeses, D. WESTERA, Scriba.

Coevorden, 26 Febr. 1911.

Voor de bewijzen van deelneming, betoond bij het overlijden van onzen geachten Neef en Vriend, den Heer G. ANDEWEG Ds., betuigen wij onzen hartelijken dank.

De Esculap-Tentementair G. ANDEWEG Jn. J. BOUWMAN.

Numansdorp, 28 Febr. 1911.

L. G. WEISZ & Co., Commissionairs in Effecten, WESTERMARKT No. 21 AMSTERDAM.

Er biedt zich aan een nette **BURGERDOCHTER**, G. G., als **Huishoudster** bij een eenig heer of klein gezin. Brieven franco lett. C., Bureau van dit blad.

HERAUT.

Te koop voor meestbiedende: *De Heraut* No. 858—1037 (3 Juni 1894—10 Oct. 1897); No. 1142—1280 (12 Nov. 1899—13 Juni 1902) en No. 1371—1721 (10 April 1904—25 Dec. 1910).

Alles in losse nummers, zeer goed geconserveerd. Slechts enkele Nrs. ontbreken. Br. onder letters R. K. D. b/d Boekh. J. DU PON te Leiden.

Heden verscheen de vijfde druk van:

VERKLARING van het **KORT BEGRIP** der Christelijke Religie voor onze Catechisanten, door G. ELZENGA.

Prijs f 1.—. In stempelp. f 1.40.

Ommekeerbaar voor elken Catechisant en vooral voor hen, die zich voorbereiden om belijdenis des geloofs af te leggen.

KAMPEN J. H. BOS.

Oorlog Z.-Afrika.

Twee zware deelen, meer dan 800 bladz., rijk geillust. en door PENNING beschreven, thans in plaats van f 5.— voor f 1.35 franco thuis. Wie ze in keuringen stempelband wenscht sende f 2.25. Zend postw. aan H. VERHOOG, Halfweg.

Triumfen van het Kruis Schetsen der Zending onder de Heidenen van alle eeuwen en allerlei landen, door HENRY BEETS.

Gunstig aanbevolen door de Nederl. Geref. Bladen.

Is in Nederland verkrijgbaar bij **SCHALE-KAMP, v/d. GRAMPPEL & BAKKER, te Amsterdam.**

Geb. 282 bladz. met afbeeldingen. Prijs f 2.00.

P.S. Deze advertentie verschijnt slechts eenmaal. Bestel nu!

SANKEY'S OPWEKKINGS-LIEDEREN.

Thans kan ieder de overheerlijke liederen bemachtigen.

IRA D. SANKEY. Opwekkings-Lieder, pagetongen door M. S. BROMET, 290 en 300 druk, 3 seriën samen 300 liederen met muziek. Prijs f 2.25 voor slechts f 1.50. In Prachtband prijs f 3.15 voor f 1.90.

De 3 Seriën verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van Goedkoopse Boeken, Hang 98, Rotterdam. France na ontvangst Postwissel van f 1.50 of f 1.90, waarop melden: **Sankey.**

SIMOONS & Co. Commissionairs in Effecten **DAMRAK 11 :: AMSTERDAM.** Aan- en Verkoop van Effecten. Verzilveren van Coupons. Geven en nemen Geld op prolongatie.

IEDEREEN LEERT</